

Burgemeester Ivo Opstelten en prof.dr. Monique Breteler tijdens de feestelijke opening van de ERGO MRI-scanner in Wijkcentrum Romeynshof op 31 augustus 2005.

In dit nummer:

■ ERGO breidt uit met 45-plussers

■ Cholesterolverlagers voorkomen botbreuken

■ Fotoreportage van opening MRI-scanner

In gesprek met een ERGO-deelnemer

In servicecentrum Te Hoogerbrugge, aan de Varenhof, werden we verwelkomd in de smaakvolle woning van de heer Ockers.

Wie is de heer Ockers?

"Ik ben 90 jaar, ik heb twee kinderen en vijf kleinkinderen; zij wonen allemaal in Amerika. Binnenkort ga ik er voor drie maanden heen. Mijn vrouw overleed een jaar geleden. Zij heeft negen jaar in De Hofstee gewoond, want ze had de ziekte van Alzheimer. Ik heb haar dagelijks bezocht in De Hofstee. Ik ben toen gevraagd om lid te worden van de Cliëntenraad van De Hofstee en later ook van de Centrale Cliëntenraad van de Netwerk Zorgaanbieders Rijnmond (NZR). Als waardering van mijn inbreng heeft de gemeente Rotterdam bij mijn afscheid de Erasmus penning aan mij toegekend."

Waar woonde u vroeger?

"Ik ben geboren in Brabant, maar

mijn ouders verhuisden rond mijn twintigste naar Rotterdam. We hebben jarenlang in Berkel en Rodenrijs gewoond en ik woon nu alweer elf jaar in servicecentrum Te Hoogerbrugge."

Wat deed u voor werk?

"Ik ben een econoom, afgestudeerd aan de Nederlandse Economische Hogeschool, voorloper van de Erasmus Universiteit, en in die hoedanigheid heb ik altijd financiële functies bekleed bij allerlei organisaties. Ik ben begonnen bij de Centrale dienst in- en uitvoer, dat was een overheidsinstantie. Daarna werkte ik, tijdens de oorlog, bij een bedrijf dat gesteenten maalde, op de Keileweg. Toen kwam ik in de semi-overheid terecht, bij het Centraal Instituut voor

Industrieontwikkeling. Vervolgens heb ik tien jaar in de olie-industrie gewerkt, bij Aramco. Daarna kwam ik in het bankwezen; eerst bij de Rotterdamse Bank en tot slot bij de Amro bank. Mijn laatste functie was concern directeur. De fusie met de ABN bank heb ik net niet meer meegemaakt. In 1978 ben ik met pensioen gegaan."

Uw kinderen en kleinkinderen wonen in Amerika. Hoe onderhoudt u contact?

"Via de computer. We e-mailen met elkaar en ik ga er regelmatig naartoe. In mei ben ik er geweest, omdat twee van mijn kleinkinderen afstudeerden en ik was er vorig jaar Kerstmis ook. Eigenlijk ga ik nu dus al voor de derde keer in een jaar tijd. Mijn ene zoon woont in Kentucky en de ander in North Carolina, dus het is wel te combineren met elkaar."

Wat doet u, naast reizen, aan vrijetijdsbesteding?

"Ik wandel iedere dag langs de Rotte. Vroeger deed ik altijd veel aan tennis, dat heb ik nog lang gedaan. Maar toen ik een tennisarm kreeg ben ik daarna nooit meer goed terug gekomen."

Sinds wanneer doet u mee aan het ERGO-onderzoek?

"Ik heb nu twee keer meegedaan aan het ERGO-onderzoek. En vanmiddag ga ik naar het Erasmus MC voor het CT-onderzoek, ook voor ERGO. Ik hoop binnenkort ook een oproep te krijgen voor het MRI-onderzoek, want daar ben ik echt in geïnteresseerd. Dat komt natuurlijk doordat mijn vrouw dement was, maar ook omdat is geconstateerd dat ik ooit een kleine tia heb gehad. Ik heb daar gelukkig niets van gemerkt, maar ik ben dan toch wel benieuwd of dat een voorbode kan zijn."

Waarom doet u mee aan het ERGO-onderzoek?

"In de eerste plaats vind ik het heel erg goed om een hele bevolkingsgroep vanaf 55 jaar tot en met overlijden te volgen. Ik denk dat iedereen er belang bij heeft om te ontdekken hoe bepaalde ouderdomskwalen ontstaan. In de tweede plaats heb ik altijd interesse gehad in de medische wereld. Ik had eigenlijk arts willen worden, maar ik kreeg op de HBS helaas geen Latijn."

Wat is voor u persoonlijk het belangrijkste onderdeel van het ERGO-onderzoek?

"Feitelijk zijn alle onderdelen belangrijk. Ditmaal waren de ogen een eye opener voor mij. Ik ben aan beide

ERGO-deelnemer de heer Ockers

ogen geopereerd vanwege staar. Dat heeft geholpen, maar nu heb ik aan mijn linkeroog maculadegeneratie (netvlieslijtage). Daar is helaas niets aan te doen. Ik kan gelukkig nog gewoon autorijden en achter de computer werken, maar ik merk met lezen dat ik sneller moe ben."

Bent u bij de opening van de ERGO MRI-scanner geweest?

"Ja, ik ben nog niet onder de MRI-scanner geweest, maar ik heb het apparaat kunnen bewonderen tijdens de opening op 31 augustus."

Wilt u, tot slot, nog iets toevoegen?

"Ik hoop dat het ERGO-onderzoek nog heel lang door kan gaan, want het is heel bijzonder en uniek dat we dat hier in Ommoord hebben." □

Voorwoord

Voor ERGO is 2005 een enerverend jaar. Het begon al met de bouwwerkzaamheden voor de MRI-scanner op de Briandplaats. Deze scanner is op 31 augustus officieel in werking gezet door burgemeester Opstelten. We hebben daar een hele feestelijke mid-

dag van gemaakt. In deze ERGO nieuwsbrief vindt u dan ook een fotoreportage van de feestelijke opening. En deze zomer zijn de eerste hersenscans van ERGO-deelnemers reeds gemaakt dankzij de MRI-scanner. Een nieuw onderdeel is daarbij aan het ERGO-onderzoek toegevoegd. Maar een andere belangrijke ontwikkeling is de uitbreiding van de groep ERGO-deelnemers met 45-plussers woonachtig in Ommoord! We willen in het ERGO-onderzoek nóg beter kijken naar de oorzaken van ziekten die beginnen op middelbare leeftijd. Binnen nu en twee jaar kunnen 45-tot 55-plussers die woonachtig zijn in Ommoord, een oproep verwachten voor deelname aan het ERGO-onder-

zoek. Ook hierover leest u meer in deze ERGO nieuwsbrief.

En met trots presenteren wij de website www.ergo-onderzoek.nl. Op deze website kunt u alle informatie vinden over de deelonderzoeken, wat ERGO inhoudt, waar we te vinden zijn, de wetenschappelijke resultaten en de laatste nieuwsberichten. Voor uzelf kan het interessant zijn om de website te bekijken, maar misschien zijn uw kinderen of kleinkinderen ook wel geïnteresseerd.

De volgende uitgave van ERGO Nieuws verschijnt in mei 2006, maar rond Kerstmis zult u vanzelfsprekend nog iets van ons vernemen.

Prof.dr. Bert Hofman

Cholesterolverlagers voorkomen botbreuken

Bijwerkingen van bepaalde medicijnen voor hart- en vaatziekten blijken preventief voor het ontstaan van botbreuken bij osteoporose. Dit concludeert Mariëtte Schoofs in haar proefschrift 'The Effects of Cardiovascular Drugs on Bone', waarop zij op 15 juni promoveerde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Mariëtte: "Bijwerkingen van bepaalde medicijnen die worden gebruikt door patiënten met een hart- of vaataandoening kunnen ook gunstig uitpakken. Sommige van deze medicijnen blijken preventief voor het ontstaan van botbreuken die worden veroorzaakt door osteoporose, ofwel botontkalking. Het gaat dan om cholesterolverlagers, de zogenaamde statines, specifieke hypertensiemedicijnen, de zogenaamde thiazide diuretica en om β -blokkers. Deze inzichten maken het artsen mogelijk een betere afweging te maken in de medicijnkeuze voor hun patiënten. Verder werpen deze inzichten nieuw licht op de factoren die van invloed zijn op de botstofwisseling, wat kan helpen bij het ontwikkelen van mogelijke behandelingen voor osteoporose in de toekomst."

Voor haar proefschrift maakte Mariëtte Schoofs gebruik van ERGO-gegevens. Zij concentreerde zich op de Bone Mineral Density (BMD; botdichtheid), röntgenfoto's van het botstelsel, het ontstaan van bot-

Promovendus Mariëtte Schoofs

breuken en op het gebruik van de hierboven beschreven medicijnen.

"Ik ontdekte dat gebruikers van statines na vier jaar een significant hogere botdichtheid hadden, vervolgt Mariëtte. "Verder was er bij langdurig statinegebruikers sprake van 50% minder risico op wervelfracturen en 43% minder kans op andere botbreuken. Na één jaar continu gebruik van thiazide diuretica, een middel tegen hypertensie, bleek het risico op een heupfractuur 54% te zijn gedaald. En tenslotte bleek het risico op een breuk van de bovenarm, de heup of het bekken significant te zijn verminderd na meer dan twee jaar gebruik van β -blokkers."

Mariëtte Schoofs begon in maart 2001 bij ERGO. Nog voordat zij promoveerde in juni, startte ze in januari 2005 met haar opleiding tot internist op de afdeling Interne Geneeskunde in het Reinier de Graaf Gasthuis in Delft. □

ERGO breidt uit met 45-plussers

Het ERGO-onderzoek loopt al vijftien jaar dankzij 10.000 deelnemende 55-plussers. Vanaf dit najaar wordt het cohort echter uitgebreid met een paar duizend 45-plussers uit Ommoord. Maar waarom? We vragen het aan professor Hofman, hoofd van de afdeling Epidemiologie & Biostatistiek van het Erasmus MC en Jan Heeringa, projectleider van het ERGO-onderzoek.

Middelbare leeftijd

Prof. Hofman: "Ziekten die op latere leeftijd bij ouderen ontstaan, beginnen al veel eerder in het leven. We willen in het ERGO-onderzoek nóg beter kijken naar de oorzaken van ziekten die beginnen op middelbare leeftijd. Vandaar dat we de groep deelnemers uitbreiden met 45- tot 55-jarigen. En een ander bijkomend voordeel is dat hoe groter de groep mensen die je onderzoekt, hoe nauwkeuriger wij oorzaken van ziekten kunnen aantonen."

Vaak nog werkende groep

Jan Heeringa: "Binnen nu en twee jaar kunnen 45- tot 55-plussers die woonachtig zijn in Ommoord, een oproep verwachten voor deelname aan het ERGO-onderzoek. Wij realiseren ons dat deelname aan het ERGO-onderzoek, zeker voor deze vaak nog werkende groep met thuiswonende kinderen, veel tijd kost. Daarom doen wij er alles aan om tegemoet te komen aan de wensen van deze groep nieuwe deelnemers. Indien iemand niet in de gelegenheid is om op de reguliere onderzoeksdagen (dinsdag, woensdag of donderdag) naar het ERGO-

onderzoekscentrum te komen, dan kunnen wij alle onderzoeken op één dag plannen, bijvoorbeeld op een vrijdag of zaterdag."

Nieuw in de wijk

"Sinds het starten van de vorige onderzoeksronde zijn er nogal wat 55-plussers nieuw in de wijk komen wonen", vervolgt Jan Heeringa. "Deze mensen hebben nooit de gelegenheid gehad om mee te doen aan het onderzoek. Ook om andere redenen zijn mensen soms tussen de wal en het schip terecht gekomen. Wij grijpen het starten van deze nieuwe onderzoeksronde aan om deze mensen ook uit te nodigen. Daarom wordt bij deze onderzoeksronde tevens een aantal mensen uitgenodigd ouder dan 55 jaar."

Bijzonder zinvol

Prof. Hofman: "Net als voor de huidige trouwe ERGO-deelnemers is het voor deze nieuwe groep ook bijzonder zinvol om mee te doen aan ERGO. Deelnemers leveren namelijk een belangrijke bijdrage aan de wetenschap. Heel veel inzichten in de geneeskunde zijn veranderd dankzij resultaten van het ERGO-

onderzoek. Het ERGO-onderzoek is uniek in de wereld. Daarmee staan ook de ERGO-deelnemers wereldwijd in het centrum van de belangstelling."

Uitslagen

"De uitslagen van het bloedonderzoek op afwijkingen van de suikerstofwisseling en de cholesterolstofwisseling worden aan alle deelnemers doorgegeven", vertelt Jan Heeringa. "Voor de bloeddruk geldt dit ook. Iedereen die osteoporose (botontkalking) heeft krijgt hiervan bericht. ECG-afwijkingen van betekenis worden eveneens doorgegeven. Grote afwijkingen zichtbaar op de echo van het hart, op de CT-scan van het hart en op de MRI-scan van de hersenen worden uiteraard meegedeeld aan de deelnemers. Dit geldt ook voor grote afwijkingen van het geheugen. Maar van heel veel uitslagen weten we niet wat de betekenis is voor de gezondheid. Dat moet nog ontdekt worden. Als deelnemers echter absoluut geen uitslagen willen ontvangen respecteren wij die wens." □

De groep 45- tot 55-plussers ontvangt van ons, bij de oproep, een informatiebrochure waarin de verschillende onderzoeken uitgebreid staan beschreven. En sinds kort hebben we een website www.ergo-onderzoek.nl waar alle informatie over ERGO te vinden is.

Feestelijke opening ERGO MRI-scanner

Op 31 augustus zette de burgemeester van Rotterdam, Ivo Opstelten, de ERGO MRI-scanner officieel in werking dankzij een druk op de rode knop. ERGO-deelnemer de heer Versluis lag op dat moment in de MRI-scanner. Na de opening was er een feestelijke borrel in wijkcentrum Romeynshof en kregen alle gasten de kans om de MRI-scanner van dichtbij te bekijken. Naast de initiatiefnemers van het Erasmus MC en General Electric, werd de opening goed bezocht door ERGO-deelnemers, ERGO-medewerkers en andere bewoners van het Gezondheidscentrum Ommoord. Het nos-journaal van 22.00 uur heeft op 31 augustus uitgebreid aandacht besteed aan de opening, evenals radio 3, TV-rijmond en radio Rijnmond. Verder hebben diverse kranten een artikel gewijd aan de ERGO MRI-scanner: Telegraaf, Parool, Reformatorisch Dagblad, Metro, Spits, Rotterdams Dagblad, Havenloods en de Alexanderpost. De organisatoren prof.dr. Monique Breteler (neuro-epidemiologie) en prof.dr. Gabriel Krestin (radiologie) kijken terug op een zeer geslaagde dag. □

ERGO-deelnemer de heer Versluis

ERGO-deelnemers worden geïnterviewd door radio Rijnmond

de burgemeester maakt een praatje met de gasten

alle ERGO-deelnemers die onder de MRI-scanner zijn geweest krijgen deze paraplu cadeau

de heer Versluis ligt al in de ERGO-scanner

de burgemeester zet de MRI-scanner in werking

ERGO-medewerkers

ERGO-projectleider Jan Heeringa in gesprek met twee ERGO-deelnemers

Initiatiefnemers prof.dr. Gabriel Krestin en prof.dr. Monique Breteler

Aders in ogen voorspellen kans op ziektes

Promovendus Kamran Ikram

Kamran: "Naast grote bloedvaten, bestaat het menselijk lichaam uit ontelbare nauwelijks zichtbare kleine bloedvaatjes. De binnenkant van het oog is de enige plek waar deze kleine vaatjes zichtbaar en dus meetbaar zijn. Al vele jaren wordt aangenomen dat veranderingen in

de kleine vaatjes in het oog duiden op soortgelijke veranderingen in kleine vaatjes elders in het lichaam, bijvoorbeeld in de hersenen. Het netvlies van het oog en de vaten in het oog zijn een verlengde van de hersenen. Aandoeningen in de vaatjes in de ogen kunnen dus wij-

De dikte van de aders binnen in het oog voorspellen de kans op ziektes elders in het lichaam. Dit concludeert Kamran Ikram in zijn proefschrift 'Retinal Vessels and Diseases in the Elderly: The Rotterdam Study', waarop hij op 7 september 2005 promoveerde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

zen op afwijkingen van de vaatjes in de hersenen. Die kleine vaatjes bestaan uit kleine slagaders en kleine aders.

Voor mijn onderzoek bestudeerde ik foto's van de binnenkant van het oog van ERGO-deelnemers. Eigenlijk werden die foto's altijd gemaakt om de oogziekte glaucoom te onderzoeken, maar ik kon de foto's nu ook gebruiken voor mijn onderzoek. Eerst hebben we alle foto's gedigitaliseerd en vervolgens is er een speciale scanner uit Amerika aangeschaft om de diameter van de kleine vaten te kunnen meten.

Per oog waren we vijftien tot twintig minuten bezig met meten! Het betreft namelijk ongeveer elf slagaders en twaalf aders per oog. We maten de doorsnee van de kleine slagaders, die het bloed van het hart naar de organen voeren, en van de kleine aders, die het bloed van het orgaan weer terugvoeren naar het hart. Het verzamelen van deze data heeft anderhalf jaar geduurd. En dan kreeg ik gelukkig nog hulp van

de onderzoeksassistenten. We gingen 's avonds door met meten; we werkten in verschillende shifts. In die periode dacht ik wel eens: Waar ben ik aan begonnen?

Maar het resultaat mag er gelukkig zijn. Uit mijn onderzoek is gebleken dat de dikte van de kleine aders in het oog een betere graadmeter is dan die van de kleine slagaders. Personen van wie de kleine aders in het oog dikker waren, bleken een grotere kans te hebben op het krijgen van neurologische aandoeningen als dementie en beroerte of op het ontstaan van hart- en vaatziekten, zoals suikerziekte."

Volgens Kamran Ikram kan men in de toekomst beter de dikte van deze kleine aders gebruiken om de kans op dergelijke aandoeningen te voorspellen. Kamran begon half september als arts assistent op de afdeling Neurochirurgie van het Erasmus MC. "Ik hoop daar natuurlijk een opleidingsplaats te krijgen, want ik wil graag neurochirurg worden", aldus Kamran Ikram. □

"De breedte van het vak vind ik juist zo interessant"

Huisarts dr. Korving

De nog jonge huisarts dr. Korving werkt sinds anderhalf jaar voor huisartsenpraktijk Dennekruid. Tijdens het interview kwam ik erachter dat hij geen familie is van Anneke Korving, de coördinatrice van het ERGO-onderzoekscenrum.

Wie is dr. Korving?

"Ik woon in Rotterdam en ben dit voorjaar getrouwd. Ik studeerde geneeskunde aan het Erasmus MC en in 2001 heb ik mijn huisartsenopleiding afgerond."

Waar heeft u hiervoor gewerkt?

"Ik heb een tijd voor een Nederlandse organisatie, Paz Holandesa, in Peru gewerkt. Deze organisatie opereert kinderen met schizis (hazenlip) en brandwonden. Samen met mijn vrouw selecteerde ik vanuit een huisartsenpost de patiënten die geopereerd konden worden en natuurlijk begeleiden wij deze kinderen."

Waarom wilde u huisarts worden?

"Aan het eind van de middelbare school heb ik eigenlijk in een opwelling bedacht om geneeskunde te gaan studeren. Pas tijdens de studie ging het echt voor mij leven en kreeg ik een steeds beter beeld van wat ik wilde worden. Na mijn co-schappen wilde ik psychiater worden. Ik heb toen ook anderhalf jaar als arts-assistent gewerkt in een psychiatrische inrichting. Toch vond ik het zonde om van de andere gebieden in de geneeskunde zo veel te missen. De breedte van het vak vind ik juist zo interessant, vandaar mijn keuze voor het beroep van huisarts."

Heeft u speciale interesse in een bepaald gebied in de geneeskunde?

"Ja, nog steeds de psychiatrie. Ik blijf het een interessant en leuk vakgebied vinden. Maar ik verwijs mijn patiënten gewoon door naar een psychiater hoor."

Wat vindt u het leukst aan uw werk?

"De variëteit vind ik het leukst en de wijze waarop ik creatief en inventief moet zijn met het zoeken naar oplossingen. Het is soms een beetje puzzelen."

Wat vindt u het moeilijkst aan uw werk?

"Ik vind het lastig als dingen niet op te lossen zijn. Sommige patiënten zijn niet meer te behandelen en zij zullen met hun kwaal of ziekte moeten leren leven. Door de snelle ontwikkeling in de geneeskunde wordt dat tegenwoordig eigenlijk niet meer geaccepteerd."

Hoe denkt u over het ERGO-onderzoek?

"ERGO is een enorm goed initiatief. Het biedt de mogelijkheid om een hele grote populatie mensen hier in de wijk te laten screenen op gezondheidsproblemen. Wetenschappelijk gezien heeft dit vooral waarde als het op grote schaal plaatsvindt, zoals bij ERGO, niet op individueel niveau. Mijn patiënten hebben het regelmatig over het ERGO-onderzoek." □

Een goede buur

In Gezondheidscentrum Ommoord zijn meerdere gezondheidsinstaties gevestigd, zo ook een van de regioposten van Star-MDC (Star Medisch Diagnostisch Centrum). Annemiek Westdijk is teamleider van deze regiopost die onder andere de wijk Ommoord bedient.

Annemiek Westdijk vertelt: "Star-MDC, voorheen Stichting Trombosedienst & Artsenlaboratorium Rijnmond, is een organisatie waar diagnostiek en begeleiding van patiënten van met name de huisarts (in de regio Rijnmond) centraal staat. Hiervoor wordt laboratorium, functie- en beeldvormend onderzoek uitgevoerd en worden trombose- en diabetespatiënten begeleid. Bij Star-MDC zijn circa 350 medewerkers werkzaam.

Star-MDC heeft haar werkgebied verdeeld in verschillende regio's. Buiten deze regiopost in Ommoord heeft Star-MDC ook nog regioposten in andere delen van Rotterdam, waarvan de Blaak in Rotterdam Centrum en de Gooilandsingel in Rotterdam Zuid de grootste zijn. Verder zijn er nog circa 85 prikpoli's in de regio Rijnmond.

Ongeveer twaalf jaar geleden heeft Star-MDC deze vestiging op de

Briandplaats geopend. Inmiddels bedient het team van Ommoord met 33 medewerkers heel Noord-oost Rotterdam. Ongeveer 1500 tot 2000 mensen komen wekelijks naar een van de locaties in onze regio voor bloedafname of ander onderzoek. Dat gebeurt hier op de regiopost, maar ook bij patiënten thuis en in verpleeg- en verzorgingstehuizen.

Door de medewerkers die huisbezoeken hebben afgelegd of bloed hebben afgenomen op een bloedafnamepoli wordt het bloed afgeleverd op de verschillende regioposten. Een van onze koeriers haalt het bloed daar meerdere malen per dag op en brengt het naar de hoofdlocatie in Ommoord. In deze hoofdlocatie is het moderne laboratorium gevestigd, waar het bloed wordt verwerkt en bepaald. Vervolgens worden de uitslagen zo snel mogelijk doorgegeven aan de artsen.

Met ERGO heeft Star-MDC te maken in de zin dat we tot voor kort op de Briandplaats 'buren' waren. De MRI-scanner stond in de ruimte tegenover ons. Ik zou best eens een uitgebreid kijkje willen nemen, want helaas kon ik niet bij de opening zijn op 31 augustus. Wij zijn altijd best goede buren geweest, al zeg ik het zelf, want er werden wel eens ERGO-deelnemers door ons geprikt die 'moeilijk te prikken zijn'. Sinds eind september hebben wij een nieuw onderkomen bij winkel-

Annemiek Westdijk van Star-MDC

centrum en metrostation Binnenhof in Ommoord. De ruimte aan de Briandplaats was te klein geworden voor het huidige patiëntenaanbod. Op onze nieuwe locatie kunnen wij meer mogelijkheden bieden voor onderzoek, waaronder ECG's en het begeleiden van diabetes patiënten waardoor we beter tegemoet kunnen komen aan de wensen van de patiënten. De medewerkers van de buitendienst komen nog wel iedere dag van 9.30 tot 10.30 uur bij de huisartsenpost Briandplaats om bloed af te nemen bij de patiënten van huisartsen van het gezondheidscentrum. Wanneer er moeilijk te prikken ERGO-deelnemers komen, dan bieden wij nog graag de gelegenheid om te helpen." □

Sinds 3 oktober 2005 is de locatie van Star-MD in de regio Ommoord gevestigd op de Niels Bohrplaats 7 te Rotterdam, nabij metrohalte Binnenhof (in het winkelcentrum, boven de apotheek).

Openingstijden dagelijks:

Trombosedienst	8.15 - 11.00
Huisartsenlaboratorium	8.15 - 12.00
Diabetesdienst	8.00 - 12.00
Glucose dagcurve uitsluitend volgens afspraak.	

V.l.n.r. Agnes Waal, Edith Nolet, Moni Broos, Trudy Groenewegen, Henriette Ensing en Saskia Hoornweg.

Het ERGO-onderzoek begint altijd met een bezoek van een van deze ERGO-medewerkers bij de deelnemer thuis. Zij neemt telefonisch contact op voor een afspraak. Tijdens het

interview stelt zij vragen over leefgewoonten en gezondheid. Het gesprek duurt ongeveer een uur en een kwartier. De interviewers bezoeken de ERGO-deelnemers meestal per fiets.

Acute hartdood door geneesmiddelen

Acute hartdood is een van de belangrijkste doodsoorzaken in de westerse landen. En sommige geneesmiddelen kunnen hierbij een rol spelen. Sabine Straus promoveerde op 14 september aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op een proefschrift over dit onderwerp.

Acute hartdood

Sabine Straus: "Het aantal nieuwe gevallen van acute hartdood is in Nederland 1 per 1000 personen per jaar. Het is belangrijk om te kijken of er factoren zijn die de kans op acute hartdood kunnen voorspellen. Uit een van onze studies bleek dat mensen met op hun hartfilm een verlengd QTc-interval, drie keer zo veel kans hebben om te overlijden aan acute hartdood ten opzichte van mensen die een normaal QTc-interval hebben. Het QTc-interval is een stukje van het hartfilmpje."

Veiligheid

"Uit mijn onderzoek bleek dat het gebruik van bepaalde geneesmiddelen tegen psychose hogere kans op acute hartdood kan geven, ook in lage doses en bij mensen die deze middelen om andere redenen gebruiken dan schizofrenie. Verder heb ik berekend dat ongeveer 300 gevallen van acute hartdood per jaar in Nederland het gevolg kunnen zijn van het gebruik van niet cardiale QTc verlengende middelen. Uit mijn onderzoek blijkt hoe belangrijk het is om de veiligheid van geneesmiddelen te blijven bestuderen in de Nederlandse bevolking."

Groot bestand

Sabine maakte voor haar onderzoek gebruik van de gegevens van het ERGO-onderzoek en van de IPCI (Integrated Primary Care Information project) database: een groot bestand met geanonimiseerde huisartsengegevens van meer dan 500.000 patiënten. IPCI is een onderzoek van de afdeling Medische Informatica van het Erasmus MC.

Geneesmiddelenbewaking

Sabine Straus studeerde geneeskunde aan de Universiteit Utrecht en werkte vervolgens bij verschillende farmaceutische bedrijven. Enkele jaren geleden verruilde zij haar meer commerciële baan voor werk bij de overheid. Zij werkt nu op de afdeling geneesmiddelenbewaking van het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen, in Den Haag, dat samen met de stichting Lareb en de Inspectie voor de Gezondheidszorg toeziet op de geneesmiddelenbewaking in ons land. De afgelopen viereneuhalf jaar combineerde zij haar werk met de opleiding Master of Science in Epidemiology en het onderzoek dat in haar proefschrift wordt beschreven.

Verdieping

"Ik zocht toch meer verdieping in mijn vak", licht Sabine toe. "Daarom wilde ik graag deze opleiding aan Netherlands Institute for Health Sciences (Nihs) volgen. Een zeer belangrijk onderdeel van de opleiding is het doen van onderzoek. Ik had eigenlijk nooit de intentie om te promoveren, maar gedurende mijn onderzoek werd ik zo enthousiast, en ik werd aangestoken door medestudenten, dat ik nu toch ben gepromoveerd. Ik ben heel erg opgelucht, maar ook blij dat het achter de rug is. Nu heb ik ook weer meer tijd voor mijn kinderen." □

De dames van de echografie

Het zijn drie bekende ERGO-gezichten: Toos Stehmann (50), Inge Haumersen (44) en Saskia Hoornweg (33) oftewel, het echografistenteam van het ERGO-onderzoekscenrum.

Even voorstellen

Toos werkt al vijftien jaar bij ERGO, woont samen met haar vriend in Rotterdam en zij hebben twee dochters van 26 jaar en 19 jaar.

Inge startte veertien jaar geleden bij ERGO. Met haar man en drie jonge kinderen (3, 9 en 10 jaar) woont zij in Spijkenisse. Saskia werkt sinds zes jaar bij ERGO, woont in Dordrecht en heeft samen met haar vriend een zontje van 1,5 jaar.

Echografie

Allerdrie zijn ze echografiste. Dit houdt in dat ze bij de ERGO-deelnemers een echo maken van het hart, de halsslagader en de buikslagader. Daarnaast maken ze een hartfilm en de bloeddruk wordt gemeten. Als Toos, Inge of Saskia twijfelt of andere afwijkingen constateren op de echo's, worden de tapes ter beoordeling doorgestuurd naar de afdeling Cardiologie van het Erasmus MC. De uitslag wordt dan aan de ERGO-deelnemers doorgegeven tijdens het uitschrijfsprek met de arts.

Vervelend

Saskia: "Op zich is het ERGO hart- en vaatonderzoek niet vervelend, het doet niet echt pijn. Soms moeten we hard drukken tijdens de echo, maar dat is niet pijnlijk. Het komt wel eens voor dat mensen die bloedverdunners slikken, blauwe plekken krijgen van de zuignapjes van het ecg-apparaat, maar dat vertellen we er natuurlijk bij."

Kransslagaderen

Inge: "Er wordt wel eens aan ons gevraagd of we met de echo ook de kransslagaderen kunnen zien. Dat kan helaas niet. In het ERGO CT-onderzoek dat in het Erasmus MC plaatsvindt, kan dat wel."

Werkverdeling

Toos werkt drie dagen op het ERGO-onderzoekscenrum als echografiste en twee dagen op het Erasmus MC om de verslagen te maken. Inge

V.l.n.r. Toos Stehmann, Inge Haumersen en Saskia Hoornweg

werkt twee dagen in Ommoord als echografiste en één dag op het Erasmus MC voor het maken van verslagen. Saskia is drie dagen per week te vinden op het ERGO-onderzoekscenrum; één dag als echografiste en twee dagen als interviewer bij de deelnemers thuis.

Hecht team

De dames werken intensief met elkaar samen en toch zijn er vrijwel nooit irritaties. Toos: "Vroeger werkten Inge en ik ook nog in één ruimte met alleen een soort kamerscherm ertussen. We hoorden alles van elkaar ingespeeld. Nu zijn we iets ruimer gehuisvest, maar hebben nog steeds veel profijt van die ervaring. We kunnen met elkaar lezen en schrijven, dat werkt heel prettig." Inge: "Op het ERGO-onderzoekscenrum werkt sowieso een hele vaste kern medewerkers, er is weinig verloop. Zodoende is er ook vrijwel nooit sprake van een gespannen sfeer, want iedereen weet wat hij/zij moet doen en alles loopt heel soepel."

Vrolijke karakters

Saskia: "We vullen elkaar goed aan. Vakinhoudelijk kunnen we altijd met vragen bij elkaar terecht, maar ook onze karaktereigenschappen matchen goed. Toos is altijd vriendelijk en beleefd en Inge is de eeuwige rustige en aardige collega." Inge: "En Saskia is een lachebek, altijd vrolijk. Soms zijn er deelnemers die het onderzoek moeilijk vinden en soms klagen deelnemers weleens. Maar achteraf zien we er vaak wel de humor van in", zegt Toos. "En ons onderzoek duurt 40 minuten, dat is best lang, dus er is tijd genoeg om het ijs te breken." Inge: "Ja, daardoor gaan mensen toch meestal positief de deur uit."

Vrije tijd

Toos is de sportiefste van het stel. Ze doet aan tennis, skaten, fitness en komt altijd op de fiets naar haar werk. "Ik houd ook erg van lezen", zegt Toos. Saskia heeft sinds kort een nieuwe hobby: "kleding naaien, vooral voor mijn zontje. En op de sportschool doe ik aan spinnen (een soort fietsen)." Inge: Mijn vrije tijd

wordt behoorlijk opgeslokt door mijn drie kinderen, wat overigens heerlijk is. Maar ik doe één keer per week aan poweryoga en ik lees graag."

Voldane werkdag

Toos: "Ik voel mij echt voldaan aan het einde van de dag als ik veel productie heb gedaan. En daarmee bedoel ik dus dat ik veel deelnemers heb gezien, achter elkaar door. Ik heb een hekel aan 'hangdagen'." Saskia: "Ik voel me voldaan als ik mooie echo's heb gemaakt, mooie beelden, want dat lukt niet altijd. Bij mensen met een hoog vetgehalte, mensen met longproblemen of mensen die gekrompen zijn en daardoor een kromme rug hebben gekregen, is het echt heel lastig om een goed scherp beeld te krijgen." Inge: "Voor mij geldt eigenlijk een combinatie van de dingen die Toos en Saskia noemen. Ik ben ook altijd heel blij als ik allemaal leuke en prettige mensen heb gezien en gesproken op een dag."

Wist u dat:

- Het MRI-onderzoek in het ERGO-onderzoekscenrum een ander onderzoek is dan het CT-onderzoek in het Erasmus MC? Het MRI-onderzoek kijkt naar de hersenen en het CT-onderzoek kijkt naar het hart;
- Wij altijd communiceren onder de naam ERGO en op ERGO-briefpapier; andere gezondheidsonderzoeken, zoals 'Gezond weer op' zijn niet het initiatief van ERGO. Indien u twijfelt, of vragen heeft, neem dan gerust contact op met het ERGO-onderzoekscenrum;
- Collega Lonneke de Lau in augustus is bevallen van een gezonde dochter Lieke;
- Alle ERGO-deelnemers die vanaf heden meedoen aan het reguliere ERGO-onderzoek, aansluitend een MRI-scan krijgen;
- Alle mensen die deelnemen aan het ERGO MRI-onderzoek na afloop een leuk cadeautje krijgen;
- We naar aanleiding van de ERGO Nieuws MRI special 264 aanmeldingen hebben gekregen voor de opening van de MRI-scanner. Helaas konden we alleen de eerste 50 deelnemers die zich aanmeldden uitnodigen;
- De volgende ERGO Nieuws pas in mei 2006 verschijnt vanwege het zwangerschapsverlof van onze hoofdredacteur.

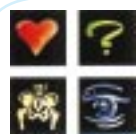
Jubilea

Jolande Verkroost is op 1 december 5 jaar in dienst bij ERGO. En in januari 2006 is Ada Hooghart 15 jaar werkzaam bij ERGO.

Op 6 september overviel Edith Nolet (links) de winnaar van de grabbelton, de heer Van Coolegem (in het midden), wonende op de Nancy Zeelenbergsingel.

De heer Van Coolegem werd verblijd met een heerlijke taart. Op de foto staan ook zijn vrouw en kleindochter.

Colofon

ERGO Nieuws is een tweejaarlijkse uitgave van het Erasmus MC, afdeling Epidemiologie en Biostatistiek. ERGO Nieuws verschijnt in een oplage van 8000 stuks en wordt gestuurd naar alle ERGO-deelnemers, -huisartsen, -verzorgingstehuizen en -medewerkers.

Hoofdredactie

Marije van den Bovenkamp

Fotografie

Piet Smaal

Eindredactie

Jan Heeringa

Drukwerk en vormgeving

SiteDelight

Erasmus MC

Universitair Medisch Centrum Rotterdam

